

Remissvar: Förbud mot plastpartiklar i kosmetiska produkter som är avsedda att sköljas av

Sammanfattning:

ACO Hud AB/Omega Pharma Nordic välkomnar Miljö- och Energidepartementets ambition att minska utsläppen av mikroplaster i marina miljöer. Dock avråder vi från att införa en nationell lagstiftning som reglerar mikroplaster i kosmetiska produkter enligt liggande remiss. Nedan är våra invändningar:

1. Definitionen av skadliga mikroplastpartiklar bör tydliggöras och bli mycket snävare. Helst bör den utgå ifrån om partiklarna i fråga anses kunna skada den marina miljön.
2. Vi anser att frågan borde lyftas till EU-nivå, eller åtminstone till nordisk nivå
3. Ändamålsenligheten med lagstiftningen: om ambitionen är att minska utsläppen av mikroplaster, så är det mer effektivt att lägga resurser på att kontrollera de källor som är det största problemet för miljön. Andelen som kommer från kosmetiska produkter är försvinnande liten, och minskar dessutom tack vare branschens eget arbete.
4. Konsumentansvaret. Många konsumenter vill idag göra sitt för att minska bördan av mikroplaster i marina miljöer. Den föreslagna lagstiftningen lägger då fokus på fel område och leder till att konsumenters handlingskraft inte riktas på de källor till mikroplast som är störst.

Specifika påpekanden

Definition av mikroplast

Den definition som föreslås är tyvärr inte realistisk. Som säkert påpekas av övriga remissinstanser så inkluderas även biologiska polymerer som t.ex DNA och olika typer av fibrer i den föreslagna definitionen. Polymerformen är en ytterst vanlig struktur i naturen, och är inte på något sätt exklusivt för plast.

Det som blir uppenbart när man ser även på definitionsförsök som gjorts av t.ex. intresseorganisationer, är att man lätt trasslar in sig strukturbiologiska nomenklaturdiskussioner, snarare än tar utgångspunkten i det egentliga problemet: dvs om mikroplasterna skapar problem i marina miljöer. Om ett ämne kan brytas ned, i vattenreningsverk, avlopp eller senare inom rimlig tid i vatten och hav, så ska det inte ingå i denna diskussion, oavsett om det är en polymer eller inte. Att Miljö- och Energidepartementet slår ifrån sig frågan om vad som är "snabb" nedbrytning i marina miljöer är inte acceptabelt. Detta är själva kärnfrågan och borde utgöra grunden för vad som ska vara förbudet.

Vi uppmanar därför Miljö- och Energidepartementet att undersöka vilka plaster som verkligen är ett problem. Ett tydligt exempel på vikten av tydlighet är polylactic acid (PLA). Detta ämne ersatte mikroplaster till stor del i den frivilliga omformulering som branschen redan gjort. För ACOs räkning skedde detta redan år 2013. PLA är mikrokorn av en biopolymer som i andra sammanhang ses som ett miljövänligt alternativ till traditionella plaster då den är biologiskt nedbrytbar. Men idag råder osäkerhet kring detta eftersom inflytelserika intresseorganisationer och återförsäljare har beslutat att PLA är för lik konventionell mikroplast för att de ska se den som ett miljövänligt alternativ.

Det bör ligga i myndigheternas intresse att det ska vara lätt att göra rätt. Miljön mår knappast bättre om förvirring råder över vilka alternativ som är miljövänliga. Att göra en ny formuleringsrevision för att ersätta PLA är inte lockande om vi inte vet med säkerhet om det nya alternativet kommer att vara godkänt i framtiden.

Reglering på EU-nivå

Svårigheten av en definition visar vikten att ha en EU-reglering. Flera nationella lagar innebär sannolikt en mängd olika definitioner. Eventuella undantag måste då också ansökas om vid varje nationell myndighet. Den byråkrati och merkostnad detta innebär för ett internationellt företag kommer att vara mycket kännbar. Lösningen är så klart att länderna skapar ett gemensamt regelverk via den organisation som är till för just att förenkla regleringar vid handel: Europeiska Unionen. Kosmetiska produkter är dessutom redan reglerade på EU-nivå när det gäller andra aspekter än miljöpåverkan. I KEMIs rapport antyds att svårigheter finns att nå konsensus på europeisk nivå; om så är fallet så borde ett nordiskt samarbete ligga närmast till hands. Samtliga nordiska länder är havsnationer, och intresset för att komma åt problemet med mikroplast är stort.

Ändamålsenligheten med lagstiftningen

Som tidigare nämnts har branschen till stor del redan fasat ut mikroplaster. Mikroplaster från kosmetiska produkter beräknas endast utgöra ca 0,1 % av mikroplasten i marina miljöer. Denna andel förväntas dessutom sjunka då mikroplast redan fasats ut av många företag. Är det då resurseffektivt att stifta lagar om ett problem som knappt finns längre? Miljö- och Energidepartementet bör fråga sig varför kosmetiska produkter ska regleras, när det finns andra källor som vore mångfalt mer effektiva att reglera för att förbättra miljön.

Konsumentansvaret

Larm om farliga ämnen i konsumtionsvaror är något som ofta oroar människor och som rör upp mycket känslor. Vi ser hur mikroplaster dyker upp allt oftare i både traditionell och social media. Tyvärr präglas denna larmrapportering av svepande generaliseringar och rena osanningar. Konsumenter får en bild av att mikroplaster i rengöringsprodukter är en mycket stor källa till plast i havet och att så gott som alla produkter på butikshyllorna innehåller mikroplaster. Detta är ju felaktigt, och tyvärr så gör det att konsumenter inte kan ta rationella beslut för att själva kunna minska bördan av mikroplast i haven och sjöarna. Mycket viktigare saker som de kan göra som konsumenter är ju att minska transporter, inte tvätta fleeceläder, använda miljövänlig färg till båten, samt återvinna plast i hemmet. Om regeringen då går ut med att införa en lag om mikroplaster i kosmetiska produkter, så bekräftar ju detta den osanna bilden av ett akut läge. Branschen har tagit ett stort ansvar för att själva fasa ut mikroplaster, och det är ytterst beklagligt om detta inte uppmärksammas.

Slutsats

Det är lovvärt att regeringen vill minska tillförseln av mikroplast till marina miljöer. ACO Hud/Omega Pharma Nordic ser dock inte hur en nationell lagstiftning om mikroplaster i kosmetiska produkter avsedda att sköljas av, kommer att göra någon påtaglig positiv förändring för haven och sjöarna. I värsta fall skapas en onödig byråkrati som gör det svårt för företagen att veta hur man ska handla för att göra rätt. I bästa fall skapas en onödig byråkrati som endast bekräftar att den frivilliga reform som företagen redan gjort är fullgod. I båda fallen är resultatet detsamma för havet eftersom denna källa till mikroplaster redan är mycket liten. För att uppnå målet om friskare hav så bör ansträngningarna istället riktas mot transporter, konstgräsplaner, fleeceläder och båtfärg osv, dvs de största källorna till mikroplast. Vi avråder därför att införa en nationell lagstiftning enligt remissen.